

NOVA PRAVA

Gredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za tuzemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Kaj je dolžnost duševnih proletarcev?

Nedavno se mi je v Celju neki učitelj bridko pritoževal, češ, da ni večjih revežev pod božjim solncem kot so učitelji. Ker s skromnimi dohodki ne more preživljati svoje številne družine, se je odločil, iti po končanem pouku v šoli delat v bližnjo tovarno kot priprost delavec. Toda tudi ta up mu je šel po vodi, ker mu je višji šolski svet na tozadevno prošnjo odgovoril, da naj, če misli to storiti, kar v tovarni ostane, kajti predpisi ne dovoljujejo, da bi učitelj poleg svoje službe opravljal take posle.

Zakaj omenjam ta dogodek? Zato, ker je iz njega razvidno obupno stanje, v katerem se nahajajo naši duševni delavci in tudi zato, da bo lažje razumljivo, kar sledi nadalje. Opažati je namreč, da ti stanovi kljub nepopisni bedi, o kateri čitamo skoro vsak dan, nimajo prav nikakega smisla za socialna vprašanja, da ne govorim o socializmu, za katerega ni pri njih z malimi izjemami ne razumevanja, ne interesa. Da je res tako, potrjuje dejstvo, da je uradništvo, posebno pa učiteljstvo v proletarskih strankah, kamor spada, zelo slabo zastopano. Kakor da bi se mu godilo bogve kako dobro, stoji še zmiraj na strani buržujskih strank, pričakujoč od njih rešitev svojega bednega položaja.

Tako postopanje, namreč korakanje duševnih delavcev v vrstah buržuazije, že pred vojno ni bilo pravilno, toda bilo je vsaj razumljivo, ker je takrat uradnik lažje svojemu poklicu primerno zadoščal svojim potrebam. Takrat se je inteligentnim poklicem v splošnem mnogo bolje godilo. Razlika v plačah duševnega in ročnega delavca je bila precejšna v dobro prvemu, dasi je takrat tudi ročni delavec bolje živel kot v povojni dobi. Danes se o taki razliki ne da več govoriti in marsikdo obžaluje, da je sploh študiral.

Tu moram omeniti, kar sem že večkrat opazil, da namreč mnogi duševni delavci zavidajo dozdevno boljši položaj ročnih delavcev in kakor sem mogel dognati, ni to najmanjši vzrok, da se ne marajo priključiti skupni proletarski fronti. Odveč bi bilo poudarjanje, da je tako naziranje zmotno in največje obsojno vredno, kajti ročni delavec, ki je pri tej draginji istotako preslabo plačan, ni kriv mizerije duševnega delavca. Ako že hočemo govoriti o krivdi, moramo reči, da temu ni nihče drugi kriv, kakor duševni delavec sam. Zakaj pa se zanaša na pomoč buržujskih strank (producentov), katerih interes se protivi interesom konsumentov, med katere spada tudi duševni delavec? Ali duševni delavec kot inteligent ne ve, da si mora sam pomagati, ako hoče, da se mu bo bolje godilo? In sicer ob boku ročnega delavca, s katerim ima enake interese ne samo potem strokovnih, ampak tudi političnih organizacij, saj mora vendar videti, ako nima zaprtih oči, da se njegovo gnotno vprašanje rešuje v parlamentu in da ni vseeno, ali ima tam svoje zastopnike, ali jih nima. Zato bi se duševni delavec ne smel nikdar izpozabiti tako daleč, da bi zavidal ročnega delavca za njegovo skromno mezdo, marveč bi moral sam delati na to, da si izboljša svoj položaj ter da se pri prejemkih vpostavi kolikortoliko odgovarjajoče razmerje.

Res je sicer, da si tudi ročno delavstvo ni vse, kar si je izboljšalo po vojni, priborilo s pomočjo organizacij, ampak da je tu vplivala vmes precej tudi povojna doba, ki ima interes na tem, da se v svrhu konsolidacije čimveč producira, zato se ročno delo tudi boljše plačuje. Toda z druge strani pa je treba priznati, da ročno delavstvo ne

tlačani več kapitalističnim strankam in, čeprav žalibog razdeljeno v več strank, stoji politično na lastnih nogah. Neljub dogodek pri zadnjih volitvah, ko je precej delavstva volilo zlasti agrarno-kapitalistično SLS, je samo prehodnega značaja in je pripisovati edino avtonomistični demagogiji te stranke. — Pa tudi to se ne bi zgodilo, ako bi bili duševni delavci storili svojo dolžnost! Če inteligenta berača potegne buržuazija za seboj, ali se je potem čuditi, da se je to dogodilo v neki meri tudi s priprostim ročnim delavcem?

Če je duševni delavec pred vojno smatral za sramoto korakati z ročnim delavcem v eni in isti vrsti, bi pomenilo tako naziranje dandanes, ko sta oba enaka berača, največji greh. Berači ne spadajo v vrste buržuazije! To je tako jasno kot beli dan, zato se moramo le čuditi, da tega inteligenca še ni izprevidela.

Izgleda, da je dandanes za inteligenta najbolj zapeljiva velikost, oziroma moč strank. Toda če je priprost delavec spoznal, da je velikost stranke njemu v škodo, ako stranka ni socialna in ne zagovarja njegovih interesov, zakaj te enostavne resnice ne bi mogel zapopasti inteligent? Kaj ima n. pr. uradništvo od močne radikalne stranke, kaj je imele od nič manj močne demokratske stranke? Tu in tam se mu vrže kaka drobtina, kakor ubogemu Lazarju, da ne more ne živeti ne umreti. Tako bo ostalo vedno, ker se interesi posedujočih, katere zagovarjata ti dve stranki, križajo z interesi neposedujočih, med katere spada s prav malimi izjemami tudi naše uradništvo.

Edina rešitev za oba, tako duševnega kot ročnega delavca, je skupna fronta obeh! Odkar imamo socialistično stranko na nacionalni podlagi, t. j. narodno socialistično stranko tudi za narodno čutečega duševnega proletarca, ne drži več noben izgovor, da bi se ji ne pridružil. Moč obeh faktorjev bi se kmalu pokazala in ako dobro pregledamo vrste duševnega in ročnega delavstva (med ročne štejemo industrijske in poljske delavce), potem je gotovo, da bi taka fronta, ki ji lahko prištejemo še male kmete in male obrtnike, v bližnji bodočnosti mogla računati s tem, da bi odločujoče lahko vplivala na socialno pravično zakonodajo, dočim so današnji zakoni socialno-krični in le v korist posedujočim slojem. Samokmečka vlada ne more uspevati, samodelavska (ročn. delav.) tudi ne, uspevati pa bi mogla vlada duševnega in ročnega proletarijata in ker je ta v državi v večini, bi s tem tudi ne bilo kršeno demokratično načelo večine. Na ta način bi si lahko izboljšalo stanje vse delovno ljudstvo, torej tudi uradništvo, učiteljstvo itd. Skratka vsi, ki delajo, bi lahko udobno živeli!

S tem vprašanjem naj bi se bavili naši profesorji, učitelji in ostali duševni delavci, mesto da drže roke križem in pričakujejo pomoči od buržuazije, med katero ne spadajo že zategadelj ne, ker se ne morejo kosati z njo v oblačilu, hrani, stanovanju, pri raznih užitekkih kulturnega in umetniškega značaja itd., ker jim zato primanjkuje sredstev. Ako pa temu ni tako, čemu se potem pritožujejo nad svojo revščino? Čemu zavidajo ročne delavce, kateri jih radi tega in ker drže z buržuazijo, gledajo po strani, in jim ničesar ne zaupajo. So sicer tudi tu, kakor povsod, častne izjeme, toda v glavnem je tako, kakor smo zapisali. Dejstvo je, da naši duševni delavci s svojim postopanjem ne škodujejo samo sebi, ampak celokupnemu proletarijatu. Zakaj jih ni pri delu v proletarskih političnih organizacijah, ko jih je vendar toliko? Ali prav nič ne mislijo na bodočnost? Golobi vendar ne padajo pečeni z neba! B.

Politične vesti.

Narodna skupščina.

V narodni skupščini je bil sprejet nov zakon o ustroju vojske. Novi zakon določuje v glavnem: Služba v kadru traja 18 mesecev, pri mornarici pa 2 leti. Vojaki se bodo v posebnih tečajih poučevali v gospodarstvu in drugih za izobrazbo potrebnih predmetih. Za hranilce rodbin in za dijake je določena službena doba 9 mesecev. Vojaška obveznost traja do 55. leta. Vojaki dobe vsako leto najmanj 15 dni dopusta. Rezervni častniki se pozivajo vsako leto na enomesečno orožno vajo. Živina in vozovi se o priliki rekvizicij odvezajo le proti gotovemu plačilu.

V zakonodajnem odboru se obravnava uradniška pragmatika. Živahna, deloma ostra debata se je razvila pri vprašanju plač. Kritiziralo se je, da imajo častniki neprimerno večje plače kot javni nameščenci. Zahtevalo se je izenačenje. Seveda brez uspeha. Ko bo sprejet zakon o ustroju vojske, bo narodna skupščina sprejela pragmatiko za javne nameščence in obravnavala zakon o službeni pragmatiki za železniške uradnike in uslužbence ter zakon o srednješolskih profesorjih.

»Markov protokol«

Takoj po volitvah v narodno skupščino se je osnoval v Zagrebu revizionistični blok, h kateremu so pristopile Radičeva stranka, slovenski klerikalci in pa muslimani. Revizionistični blok se je nato pričel pogajati z radikali. Zaključek razgovorov je bil takozvani »Markov protokol«, imenovan po predsedniku radikalnega kluba Marku Gjurčiču, ki je vodil razgovore. Pretekle dni je revizionistični blok na Radičev pritisk objavil v svojem časopisu besedilo »Markovega protokola«, iz katerega je povzeti sledeče:

Predpogoj sporazuma med najmočnejšimi strankami v Srbiji, Hrvatski in Sloveniji je izprememba režima in administracije v Hrvatski, Sloveniji in Bosni. Radikalci morajo dokazati z dejanjem, da ne mislijo rešiti niti enega vprašanja o ureditvi medsebojnih odnosov — s silo. Nato obravnava protokol predhodne Radičeve zahteve za Hrvatsko ter ugotavlja za Slovenijo te-le zahteve klerikalcev: 1. vpostavi se pokrajinski namestnik v sporazumu s SLS; 2. razpuste in prepovedo se vse teroristične organizacije, posebno »Orjuna«; 3. izmenjajo se v sporazumu s SLS vsi neobjektivni šefi pokrajinske uprave v Sloveniji; 4. odobre se za vseučilišče in šole potrebni krediti, ki niso predvideni v proračunu, pač pa v zakonu. Podobne zahteve se stavijo tudi glede Vojvodine in Bosne-Hercegovine. Končno zahteva še revizionistični blok, da se mora brezpogojno ustaviti započeta parcelacija: tako Hrvatske kot Slovenije ter Bosne in Hercegovine. Radikalci so protokolarčno obljubili izvesti vse zahteve revizionističnega bloka, zato so se pa ti obvezali, da bodo v parlamentu s svojim ravnanjem omogočili radikalom izvolitev skupščinskega predsednika in sestavo radikalne homogene vlade. Ravno tako bodo zastopniki revizionističnega bloka omogočili verifikacijo vseh mandatov v verifikacijskem odboru in v narodni skupščini.

Objava protokola je v javnosti vzbudila le toliko senzacije, v kolikor se je lahko ugotovilo, kako poceni so se odločili hrvatski in slovenski separatisti podpirati radikalno vlado. Radičevci, kakor tudi slovenski klerikalci so se zadovoljili s skromnimi koncesijami strankarsko-profitarskega značaja in popolnoma »pozabili« likvidirati svoje bistvene programatične zahteve o avtonomiji oziroma seljaški republiki.

Protokol jasno izpričuje, da nihče izmed pogodbenikov ni mislil resno na izvedbo stavljenih zahtev. Zlasti še radikalci ne, katerim je bilo samo na tem, da omogočijo sestavo svoje vlade. *Politično-nemoralno je bilo to, da je bil ta protokol podpisan, ravnotako je bil politično-nemoralno čez nekaj mesecev protokol razglašen kot neveljaven.*

V interesu države smo vedno smatrali za nujno potrebno, da se doseže sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci. S tega stališča smo tudi pozdravljali razgovore med najmočnejšimi srbskimi hrvatskimi in slovenskimi strankami. *Pričakovali smo pa, da se bodo razgovorile iskreneje kot so se, malo bolj evropsko kot balkansko. To se seveda ni zgodilo. Na žalost je akcija za sporazum zopet enkrat padla v vodo.*

Vendar navzlic »Markovemu protokolu« bo moralo priti do sporazuma. Samo tega mnenja smo, da ne potem tajnih konventikljev, ampak potom javnega obravnavanja. *Pod kontrolo ljudstva se mora znova pričeti z akcijo, da bo javnost tudi točno poučena, kdo pravzaprav noče sporazuma in kdo je njegov resni in odkritosrčni zagovornik. In kar je glavno: umazane strankarske interese je treba podrediti interesom države, ki morajo biti vsakomur nad in pred vsem.*

Svetovni pregled.

VELIKA ANTANTA IN REPARACIJE.

Kakor znano je angleška vlada stavila francoski vladi razna vprašanja glede porurskega problema. Na prvo angleško vprašanje, kaj razume Francija pod pasivno resistenco in kdaj bi smatrala Francija nemško pasivno resistenco za končano, je podal francoski poslanik obširne izjave in predložil vse odredbe nemške vlade, ki se morajo po francoskem mnenju takoj preklicati. Na drugo angleško vprašanje, kaj hoče sedaj Francija ukreniti, je bil podan odgovor, da je to popolnoma odvisno od zadržanja prebivalstva v Porurju. Francija bi bila pripravljena popustiti v gotovih okoliščinah toliko, da se omeji samo na nevidno zasedbo in kontrolo Porurja. Na tretje angleško vprašanje, koliko zahteva Francija plačil od Nemčije je rečeno: Nemčija mora plačati 26 milijard zlatih mark za porušene kraje. Poleg tega zahteva Francija, da plača Nemčija toliko, kolikor mora plačati Francija vojnih dolgov Ameriki in Angliji. Določitev svote, ki jo naj plača Nemčija, ne odvisi torej samo od Francije, ampak od ureditve interaliiranih dolgov. Zahtevam Francije se bo Nemčija gotovo še vedno upirala, toliko bolj, ker mora tudi Angliji plačati vse vojne dolgove, ki jih ima v Ameriki. Francija je pa zopet pripravljena vstrajati na svojih zahtevah in ne kaže prav nobene volje popuščati.

Anglija opazuje z največjo skrbjo gospodarski kaos, ki nastaja v Nemčiji in se trudi, da doseže pri Franciji vsaj nekoliko popustljivosti in olajšav glede plačevanja nemške vojne odškodnine. Iz političnih govorov v angleških zbornicah je razvidno, da hoče Anglija za vsako ceno spraviti francosko-nemški spor s sveta. Ministrski predsednik Baldwin je povdarjal, da ni dovolj samo zahtevati od Nemčije plačil, ampak je dolžnost tudi premisliti, koliko Nemčija more plačati.

Casopisne vesti vedo povedati, da je nesoglasje v reparacijskem vprašanju tako veliko, da je ogrožena enotnost antante. Vedno bolj se kaže na obzorju dvoje novih političnih grupacij in sicer angleško-italijanska in belgijsko-francoska. Vsekakor so pa casopisne vesti o prelomu v antanti preuranjene in bo dosežen enoten nastop velike antante napram Nemčiji.

BENEŠ V PARIZU IN LONDONU.

Češkoslovaški zunanji minister je obiskal francoskega ministrskega predsednika Poincaréja in angleškega ministrskega predsednika Baldwina in se z njima razgovarjal glede bližnje konference male antante v Sinaji, kakor tudi glede stališča, ki ga naj zavzema mala antanta na zborovanju zveze narodov. Vsi francoski in angleški listi pa povdarjajo, da ni to edini vzrok Beneševga potovanja v Pariz in London. Dr. Benešovo potovanje ima tudi namen posredovati med francosko in angleško vlado glede reparacijskega vprašanja. Beneš je tozadevno stavil v Parizu in Londonu predloge, ki so bili z največjim uvaževanjem sprejeti.

SPREMEMBE RUSKE SOVJETSKE USTAVE.

Delegati X. sovjetskega kongresa so sprejeli decembra mesca 1922 deklaracijo, da se dosedanja združitev sovjetskih republik in federacij spremeni v zvezno državo. Sklep sovjetskega kongresa se je ratificiral šele 4. julija t. l. na vseruskem centralnem izvršilnem odboru. S spremembo sovjetske ustave se je okrepila centralistična uprava ruske države in obenem poskusilo, rešiti ruska narodna vprašanja. Dosedaj je obstajala sovjetska Rusija predvsem iz štirih avtonomnih in deloma popolnoma samostojnih edinic. 1. Ruska federacija (RSFSR) obstoječa iz 18 avtonomnih edinic. 2. Ukrajina. 3. Bela Rusija. 4. Transkavkaška federacija. Delitev Rusije se je svojčas izvršila predvsem iz nacionalnih stremeljenj posameznih narodov. Vodstvo sovjetske Rusije je pa spoznalo, da je delitev države na ta način škodljiva, predvsem iz zunanje-političnih in gospodarskih razlogov. Zato je imenovane več ali manj samostojne edine združilo v zvezo sovjetskih socialističnih republik (SSSR). Najvišja državna institucija, centralni izvršilni odbor, bo obstojal iz dveh zbornic: iz zveznega sovjeta in nacionalnega sovjeta, ki imata zakonodajno moč v državi.

Socijalna politika.**Svetovni trg in osemurno delo.**

Protj osemurnemu delavniku se pogosto slišijo s strani podjetnikov ugovori, da ni vzdržljiv, ker jim odvzema konkurenčno možnost z izdelki drugih držav. Osemurni delavnik bi naj bil tudi vzrok padca dinarja. Ugovori podjetnikov pa nimajo stvarne podlage. Vse večje države na svetu, ki so gospodarsko vse bolj navezane na svetovni trg kot naša država, so uvedle osemurno delo. Naj sledi kronološka tabela o uvedbi osemurnega dela v posameznih državah. Osemurno delo je bilo uzakonjeno dne:

- 29. oktobra 1914 v Panami,
- 17. novembra 1915 v Urugvaju,
- 4. septembra 1916 v Ecuatorju,
- 31. januarja 1917 v Mexiki,
- 22. januarja 1917 na Portugalskem,
- 7. novembra 1917 na Ruskem,
- 27. novembra 1917 na Finskem,
- 14. avgusta 1918 na Norveškem,
- 15. novembra 1918 v Nemčiji,
- 23. novembra 1918 na Poljskem,
- 14. decembra 1918 na Luksemburškem,
- 19. decembra 1918 v Avstriji,
- 19. decembra 1918 v Češkoslovaški,
- 8. januarja 1919 v Jugoslaviji,
- 23. avgusta 1919 na Francoskem,
- 27. junija 1919 v Švici,
- 1. oktobra 1919 v Španiji,
- 17. oktobra 1919 na Švedskem, in
- 29. oktobra 1919 je sklenila osemurno delo internacionalna konferenca v Washingtonu, kateri sklep so ratificirale Grška, Romunija, Bulgarija, Češkoslovaška in Indija.

Na Angleškem je osemurno delo zagotovljeno s tarifnimi pogodbami; v železni in jekleni industriji je v veljavi od leta 1906; v rudokopih je zakonito garantirano sedemurno delo. V združenih ameriških državah je v veljavi osemurno delo na železnicah od 1. januarja 1917 dalje in tekom leta 1918 se je osemurno delo uveljavilo za vso železno in jekleno obrt.

Iz zgodovinskega pregleda je razvidno, da so osemurno delo uvedle skoraj vse gospodarsko razvite države na svetu. Ugovor, da bi morali biti konkurenčni oziraj na svetovni trg me-

rodajni, da se ukine osemurno delo, torej niso utemeljeni.

Štrajk pomorščakov v Dalmaciji je bil s 13. t. m. končan. Parobrodne družbe so dovolile uslužbencem dvojni povišek plač.

Uslužbenci donavskih parobrodskih družb izvajajo pasivno resistenco. V skladiščih raznih pristanišč je nakopičenega na tisoče vagonov blaga. Pasivna resistenca se izvaja, ker so podjetniki kršili delovno pogodbo, ki so jo sklenili z uslužbenci. Pasivno resistenco izvaja delavstvo disciplinirano in vzorno.

Štrajk berlinskih kovinarjev je končan, ker so kovinarji dosegli izdatno zboljšanje plač in premakljive draginjske doklade. Štrajka se je udeležilo 150.000 kovinarjev.

Brezposelnost v Avstriji je po zadnjih poročilih padla od februarja do danes za 75.000 oseb. Na Dunaju je sedaj 42.000 brezposelnih.

Strokovni vestnik.

Mezdno gibanje slov. rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi.

Večkrat se je že razpravljalo po časopisih, v kako neznosnem gospodarskem položaju se nahaja slovenski rudar. Rudarski delavci so temelj industrijskega in gospodarskega življenja. Rudarji so pri izvrševanju svojega poklica za povzdigo gospodarskega življenja žrtvovali in še žrtvujejo življenje. Statistično ugotovljeno število ponesrečenih rudarjev letno raste. Vse te žrtve so zapustile tisoče nepreskrbljenih otrok. Njihovi očeti so dali življenje, da pridobijo črne hrane železnici, parobrodom in tovarnam.

Otroci so brez vseh sredstev, vrženi na pokvarjeno ulico, prepuščeni samemu sebi brez vzgoje, brez nadzorstva. Kdo je temu kriv? Trb. prem. družba, katera jemlje v svoje blagajne nadvrednost dela.

Sirja javnost si niti od daleč ne predstavlja kako naporno je delo rudarjev. Globoko pod zemljo — le lesene opore drže obok nad glavo, da se ne zruši ter pokoplje pod seboj črna sužnja — koplje rudar v vročini, ki presega dostikrat 36 stopinj, pri motni svetilki, v dušljivem zraku, ki je prenasiten s strupenimi plini. Kjer ne more goreti svetilka, ne more živeti človek. Toda iznašli so tudi tu odpomoč in sicer dobe v tako slabem zraku rudarji električne svetilke, da na vsak način garajo in spravljajo na dan podzemeljska bogastva. Ker se nahajajo v teh podzemskih hodnikih tudi treskavi plini, se zgodi čestokrat, da se vnamejo, sledi eksplozija — človeške žrtve — rudarji, kot se je to že zgodilo v Trbovljah, kjer so plini zahtevali po 6—10 življenj.

Delo rudarjev je vedno spojeno z nevarnostjo za življenje. Ne ve ne dneva, ne ure, ne minute, kadaj ga zaloti smrt in ali bo še prišel živ iz podzemeljskih votlin. Dostikrat se zgodi rudarju, da sam zmrzuje, pri tem ko koplje premog, katerega potrebuje že sleherni državljan, če že ne doma, pa vsaj tedaj, ko se pelje z železnico oziroma posredno, ker uporablja orodje, s katerim obdeluje zemljo, šiva obleko ali si izdeluje obutev. Ni ga skoro človeka, ki bi ne imel ali rabil industrijskega izdelka, pri čigar izdelavi igra svojo ulogo premog. Če bi ne bilo premoga, ne bi mogle voziti železenice, ne parobrod, ne obratovati tovarne, od koder prejemamo razna orodja in domače potrebščine.

Kljub temu, da igra premog tako važno vlogo v gospodarskem življenju, je premogar-rudar skoro najslabše plačan. Čim več nakoplje dnevno črnega demanta, te dragocene tvarine, tem bolj se mu znižujejo indirektno plače, vsled tega, ker cene življenjskih potrebščin rastejo od dne do dne, pri tem ko ostanejo plače iste.

Ker so cene življenjskih potrebščinam od mesca avgusta lanskega leta tako poskočile, da rudarski delavci nikakor ne morejo več izhajati, so vložili 20. junija t. l. zahtevo pri Trb. prem. družbi, da se plače zvišajo in sicer povprečno od 36 do 51 dinarjev. Dosedanje plače rudarjev znašajo povprečno od 26 do 36 dinarjev. Povišek plače je izračunan na podlagi indeksa življenjskih potrebščin.

Zdravniški izvedenci so ugotovili, da potrebuje delavčev organizem dnevno za 36—51 dinarjev hrane, ki vsebuje potrebno množino kalorij (to je toplotnih enot, ki jih porablja telo pri delu).

Žena in otroci pa potrebujejo dnevno samo dve tretjini tega, kar mora imeti delavec za svoj organizem in to znaša za ženo

hrane v vrednosti 32 dinarjev. Postavil pa se je minimum za ženo v mezdne zahteve s 15.50 dinarji. Da s 15 dinarji dnevno danes ne more nihče živeti, o tem menda ne dvomi nikdo. Za otroka se zahteva povprečno dnevno 12.50 dinarjev z nabavnim prispevkom vred.

To so one gorostasne številke v zahtevah, o katerih vpije Trb. prem. družba, da so pretirane, in da bi morala vsled poviška plač delavcem znatno zvišati cene premo-gu.

Dne 25. junija so se vršila prva pogajanja med Trb. družbo in delavskimi zastopniki v rudniški pisarni v Trbovljah. Predsedoval je ing. Lipold, kot zastopnik rudarskega urada. Družbo je zastopal ravnatelj Heinrich. Ing. Lipold je izjavil, da se na podlagi vloženih zahtev z dne 20. junija ne more razpravljati, ker ni v to pooblaščen, ter da je rudarsko glavarstvo razpisalo razpravo na podlagi mezdne pogodbe z dne 22. avgusta 1922, da se določijo cene življenjskim potrebščinam. Ravnatelj Heinrich pa je izjavil, da se družba na podlagi novo vloženih zahtev sploh ne pogaja in je izključeno, da bi sploh prišlo do kake obravnave ali pogajanj, ker so zahteve pretirane ter bi se bilo mogoče pogajati šele tedaj, če dovoli vlada povišati cene premo-gu.

Delavski zastopniki so takoj potem napravili vloge na merodajna mesta, da se čim prej skliče obravnava, na kateri se bo razpravljalo o novo vloženih zahtevah. Obenem pa so poslali prepise zahtev tudi ministrstvom v Beograd in parlamentarnim klubom.

Druga obravnava se je vršila 4. julija v dvorani g. Forte-ja. Predsedoval je zopet ing. Lipold, družbo pa je zastopal ravnatelj Heinrich. Ker ni bilo drugih zastopnikov, tako s strani vlade kakor družbe, so delavski zastopniki takoj spoznali, da se ne gre za resno obravnavo njihovih zahtev.

Ing. Lipold je stavil posredovalni predlog, da se plača efektivno delo in da družinske doklade odpadejo. Zastopnik družbe je predlog osvojil kakor tudi delavski zastopniki s pripombo, da lahko družinske doklade odpadejo, a mora biti plača tako visoka, da bo delavec, ki ima družino, izhajal in jo preživljal. Na vprašanje delavskih zastopnikov, da li ima zastopnik družbe kake predloge o povišanju plač brez draginjskih doklad, je navedel sledeče številke:

I. kategorija	Din 45.—
II. kategorija	Din 40.—
III. kategorija	Din 35.—
IV. kategorija	Din 25.—

Glede nabavnega prispevka je omenil, da ostane četrtletno 125 Din ali dnevno 1.665 Din za samca, 0.64 Din za ženo ter 0.50 Din za otroka.

Sedaj pogledimo ta predlog malo natančneje in prepričali se bomo, je li to povišanje, ali reduciranje plač.

Dosedanje dnevne plače z drag. dokladi vred so znašale za samce I. kat. 34.50 Din, II. kat. 32.— Din, III. kat. 28.50 Din, IV. kat. 25.— Din; drag. doklada za ženo po 3.75 Din, za otroke po 3.25 Din.

Vzemimo delavca III. kategorije z ženo in 3 otroci: Sedaj dobi dnevno zase 21.75 Din plače, 6.75 Din drag. dokl., 1.67 Din nabavnega prisp., — skupaj 30.17 Din; za ženo 3.75 drag. dokl., 0.64 Din nabav. prisp., — skupaj 4.39 Din; za 3 otroke 9.75 drag. dokl., 1.50 Din nab. prisp., — skupaj 11.25 Din. Vsega skupaj torej dobi 45.81 Din na dan.

Po družbinem predlogu bi dobival dnevno: zase 35.— Din plače, 1.67 nab. prisp., — skupaj 36.67; za ženo 0.64 Din nab. prisp., za 3 otroke 1.50 Din nab. prisp., — Torej skupaj 38.81 Din, kar znači 7 Din manj kot dobiva sedaj!

Iz tega se jasno razvidi resnost pogajanj Trb. prem. družbe z zastopniki delavstva. Predlog Trb. prem. družbe ne predvideva povišanja plač, temveč, da se iste zmanjšajo in sicer pri delavcu prve kategorije z ženo in 3 otroci za 3 Din dnevno, pri drugi kategoriji z ženo in 3 otroci za 5.50 Din, pri tretji kategoriji z ženo in 3 otroci za 7 Din in četrta kategorija ostane neizpremenjena.

Dosedanja mezdna pogodba je potekla 30. junija in vlozene zahteve naj stopijo v veljavo s 1. julijem. Stavljene zahteve so tako minimalne, da o njihovi opravičenosti nihče ne more niti za trenotek dvomiti, zato rudarji pričakujejo, da jih bo v njihovem boju podpirala vsa poštena javnost. V koliko naj se povišajo delavske mezde, družinske doklade in nabavni prispevki je razvidno iz sledečega.

Plača z drag. dokl. in nab. prispevkom vred naj znaša za samca I. kat. 51.50 Din, II. kat. 47.— Din, III. kat. 41.50 Din, IV. kat.

36.50 Din; drag. dokl. in nabavni prispevek za ženo 15.50 Din, za vsakega otroka po 12.50 Din.

Pri petglavi družini bi torej zneslo vse skupaj v I. kat. 104.50 Din, v II. kat. 100.— Din, v III. kat. 94.— Din.

Izjava zastopnika trb. prem. družbe, da so zahteve pretirane in da poviškov ne more izplačati, je neutemeljena. Družba izkazuje vsako leto ogromne dobičke, za preteklo leto je izplačala 50 odstotne dividend in poklonila delničarjem poleg dividend še nove akcije (ki notirajo na borzih nad 1100 dinarjev). Zato zahtevano povišanje mezd ne utemeljuje povišanja cen premo-gu. Dosele je trb. prem. družba prakticirala to metodo, da je vselej zvišala cene premo-gu za 50 odstotkov, če je povišala plače za 10 odstotkov. To je povzročalo novo draginjo in rudarji od dobljenega poviška niso imeli drugega, kot to, da so od več prejetih dinarjev, morali še več izdati. Zato se pri sedanjem povišanju mezd ne sme dovoliti povišanje premogovnih cen, povišanje naj gre na račun družbe, ki naj se mesto s 50 odstotki, zadovolji s 40 odstotki dobička.

Vsa poštena javnost uvidi, da poviški mezd daleko ne odgovarjajo nujnim potrebam delavstva in njihovih družin. Rudarje čisto kolonialno izkoriščajo inozemski nemško-nacionalni industrijski mogotci. Slovenski rudar je primoran gladovati, trpeti bedo in pomanjkanje. — — —

Seje podružnice NSSZ v Kočevju se vrše vsako drugo nedeljo v mescu ob 10. uri dopoldne v društvenem prostoru.

Polzela. Pri nas smo še vedno v bojnem stanju. Padli sta zopet dve žrtvi. Brez vzroka sta bila postavljena na cesto dva delavca, oba z ženo in otroci. Podvzeli so se energični koraki s strani NSSZ, da se vročerkvrim Nemcem ohladi kri, in upanje je, da dobita glavna dva kolovodje inž. Lajos Laccot in paznik Post potna lista za Avstrijo. Zanimivo je dejstvo, da se je slednji večkrat obregnil ob slovenske delavce, češ »sprechen sie mit mir deutsch«. In takega ljubitelja Slovencev ščiti zastopnik »nacionalne« družbe, ki se ob času, ko slovenski delavec protestira proti šikaniranju delavstva s strani privdanih tujcev, udeležuje sokolskih prireditev v kroju. Z nemškimi petelini bomo prav kmalu obračunali. K temu nam pomagaj složnost in narodna zavest!

Iz stranke.

Delegatsko zborovanje NSS za mariborsko okrožje (inkluzivno Prekmurje) se vrši v nedeljo, dne 29. julija ob pol 10. dopoldne v prostorih strankinega tajništva v Mariboru, Grajski trg štev. 1. Na zborovanju se bo razpravljalo o vseh aktualnih vprašanjih, ki se tičejo nastopa naše stranke. Prisostvovali mu bodo tudi člani strankinega načelstva in osrednjega izvrševalnega odbora ter zastopniki okrožnih organizacij. Natančen dnevni red objavimo v prihodnji številki »Nove Prave« in bo razviden tudi iz vabil, ki bodo razposlana te dni.

Krajevna organizacija NSS v Celju priredi prihodnjo soboto, 28. julija ob 8. zvečer v društvenem lokalu pri Wilsonu strankino zborovanje, na katerem bo govoril o naši notranji politični situaciji tov. dr. Politeo iz Zagreba.

Redne odbore seje okrožne organizacije NSS v Kočevju se vrše vsako prvo nedeljo v mescu ob pol enajstih dopoldne v društvenem prostoru.

Strokovni vestnik:

Tedenske novice.

Kdor Jugoslovan, ta Sokol,

kdor Sokol, ta patrijot,

kdor patrijot, pride v Logatec

dne 5. avgusta k otvoritvi Sokolskega doma.

Ljubljanski občinski svet. V zadnji seji občinskega sveta je NSS delegacija najostreje nastopila za odpravo draginje na ljubljanskem trgu ter za odpravo špekulacij z živili od strani različnih prekupčevalcev. Obč. svetnik Rupnik, je po svojem utemeljenem govoru prečital resolucijo, ki obsega 9 točk, katere so bile tudi sprejete.

Glase se:

1. Ljubljanski trg naj se reorganizira, pomnoži tržna straža in eventuelno sedanja izmenja.

2. Upelje naj se stroga kontrola glede ponarejanja smetane s pomočjo moke in kvasa ter mešanja z mlekom.

3. Določajo naj se dnevne enotne maksimalne cene, katerih se imajo prodajalci brezpogojno držati.

4. S strogim nadzorstvom naj se prepreči preplačevanje živil od strani imovitejših meščanskih slojev.

5. Odpravi naj se prekupovanje živil in odvajanje na druga tržišča.

6. Odpravi naj se izvrševanje ene same obrtne koncesije na več mestih na trgu.

7. Branjevkam na Pogačarjevem trgu se naj prepove prodajanje na živilskem trgu.

8. Izvrši se naj revizija tržnih prostorov v mestni tržni lop na Pogačarjevem trgu ter prepove izvrševanje ene obrtne koncesije na več prostorih.

9. Tržni stražniki naj nadzorujejo okoličane pri dovozu živil v mesto na periferiji radi prekupčevanja do 8. ure jutraj.

Poskrbeli bomo, da se bodo ti sprejeti predlogi tudi izvršili, ker lahko trdimo, da se večina boji ljubljanskega trga radi obzirnosti do klerikalnih volilcev.

Triumf demagogije in sramotnega nastopa je bil vsekakor govor ultra boljševega dr. Lemeža, ki je brezstidno pljuval na narodni čut Slovencev s tem, da je zanikal dejanske današnje razmere zaslužjenih bratov ter poveljeval edino zmagovalni, komunistični boljševizem. Naša delegacija mu je krepko odgovarjala ter ga spravila v konfuznost. Dasi mož sramotnega svojega dejanja ni priznal, vendar se je razkrinkal v toliko, da se je jasno pokazalo, kako govori iz njega le golo sovraštvo in politična demagogija.

Pri nadaljnjem razpravljanju je prišel celo v osebni konflikt s svojimi zvestimi zavezniki meščansko - klerikalne buržazije. Snemali so si krinke z obrazov. Nam je to všeč, ker bomo imeli priliko dokazati to, kar smo trdili že pred dvema leti: da bo še marsikateri glava bolela, ker je šel skupaj s klerikalci črešnje zobati.

»Orjuni.« — Orjunaše je zelo zapela naša registracija v št. 27. Vsled tega se je razkoračila in nas v št. 30 »razmesarila« ter pozvala na odgovor. Zato odgovarjamo, da si se nam skoraj ne zdi vredno: 1. Fotografije orjunskega spreveda nimamo, da bi dotičnega »dolarskega princa« pokazali kot zastavonošo. Pa ko bi jo tudi imeli, bi nam to nič ne pomagalo, ker bi nam ti orjunski junaki tudi to utajili. Tudi nismo k tej »slavnosti« poslali nikakega poročevalca, ampak smo to vest prejeli iz drugih verodostojnih virov. Naj bo že tako ali tako, glavno za nas je, da je bila dotična oseba, ki je bila radi spoliranja ameriških pisem obsojena in zaprta, res med orjunci. 2. Kar se Deržičevega kompromisa tiče, naj bo orjuna kar lepo tiho ali pa naj to pogreva naprej in kompromis kratkoma objavi ter NSS razkrinka. 3. Pristaši NSS, kolikor jih je pri orjuni, so pač tam zato, ker žive v dobri veri, da je ta organizacija zares politično nepobarvana. Ni pa več daleč čas, ko se bodo tudi ti prepričali, da je orjuna demokratska avantgarda. Sicer pa orjuna to že sama prizna. 4. Grožnje, da je orjuna naš list zapisala smrti in da nam hoče zadati ona svoj »Gnadenštos«, se prav nič ne bojimo. Zginili so že večji listi, zginile so že večje stranke. Tudi orjuna je zapisana angelju smrti. Vprašanje je le, kedaj bo zmanjkalo demokratski stranki jugoslovanskemu ljudstvu ugrabljenega denarja, kedaj bodo izčrpani fond, od katerih se vdružuje orjuna, njen tisk in njeno delujoče članstvo. Tudi tega bo konec ter s tem tudi orjuna, ako se že ne zgodi poprej kaj drugega. Jasno je, da si iz zaljubljenosti v orjuno pri današnjih časih prav gotovo nikdo ne more »špogati« tega, da bi iz svojega denarja kupoval uniformo, da bi plačeval prispevke, ki bi morali biti zelo visoki, da bi zadoščali za mesečno plačo gotovih delujočih orjunskih članov, da bi se vzdrževal list in drugi pomp. Pa dokažite drugače! — Pika in za orjuno nič več prostora!

Šiška se ruši! Član načelstva JDS in glava demokratske stranke v Sp. Šiški je prestopil v radikalno stranko. — Registriramo.

Na policijo več reda in pravičnosti! zlasti napram stražnikom, da bodo tudi oni sodeležni višjih pristojbin, ki pritičejo policijskim organom na javnih prireditvah (veselicah itd.). — Menimo, da bi oni bili ravno tako sposobni pri raznih veselicah opravljati policijsko službo, kakor policijski uradniki. — Ako pa so predpisi taki, da tega ne dopuste, se morajo pač izpremeniti.

Tudi mi se strinjamo! »Jutranje Novosti« zahtevajo od »Jutra«, da naj pusti državne uradnike pri miru. — Tudi mi smo tega mnenja in gremo še dalje: vse politične stranke naj puste državne uradnike pri miru! Najmanj pravice pa imajo demokrati z

radikali vred omenjati to proletarsko maso, ker bi ji bili prvi kot drugi že zdavnaj lahko pomagali, samo če bi hoteli.

Uradniški zakon bo menda ta teden v narodni skupščini sprejet, vsaj Pašič se je neki izrazil, da hoče iti 25. t. m. na dopust ter da mora biti dotlej vse urejeno. Toda od sprejetja do uveljavljenja je še daleč, daleč in uradništvo si bo prisiljeno pomagati na ta ali oni način. Fakt je, da živeti ti ljudje ne morejo več. — Besedo ima edino vlada, vse drugo besedičenje naših poslancev je bob v steno.

Kralj in kraljica sta prišla danes na Bled. Tudi Pašič pride za njima.

Kongres Udruženja jugoslovanskega učiteljstva se vrši od 5. do 7. avgusta t. l. v Ljubljani. Zborovanja bodo torej trajala tri dni. V nedeljo, 5. avgusta se vrši ob 8. uri dopoldne v mestni posvetovalnici na magistratu seja Glavnega odbora. Udruženja jugoslov. učiteljstva, v katerem so poleg beogradskega vodstva tudi po trije zastopniki pokrajin i. s. iz Hrvaške, Slovenije, Dalmacije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in poverjeništa iz Srbije. Popoldne istega dne se vrši zborovanje Glavnega Odbora in delegatov vseh pokrajinskih sekcij Udruženja, na katerem bodo navzoči vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev in po en delegat vsakega društva. To bo torej delegacija, na kateri bodo zastopani delegati cele države. Delegacija bo zborovala v veliki dvorani hotela Union. V ponedeljek, 6. avgusta, se vrši v veliki dvorani hotela Union ob 8. uri III. državna učiteljska skupščina Udruženja jugoslovanskega učiteljstva. Skupščina bo zborovala ves dan. Na skupščini se bodo reševala organizacijska, notranja vprašanja UJU za celo državo. V torek, 7. avgusta se vrši ob 8. uri v veliki dvorani hotela Union II. kongres Udruženja jugoslovanskega učiteljstva. Prvi kongres se je vršil leta 1920 v Beogradu, ob ustanovitvi UJU. Kongresi se vrše vsako tretje leto, drž. učit. skupščine pa redno vsako leto.

Gospodinj, ki so imele dijake na stanovanju opozarjamo, da rabi Udruženje jugoslovanskega učiteljstva za dneve od 4. do 8. avgusta t. l. več prenočišč proti plačilu za učitelje in učiteljice, ki pridejo na kongres Jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani. Prenočišče je prijaviti v pisarni Udruženja jugoslov. učiteljstva v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje z navedbo koliko sob in koliko postelj je na razpolago. — Kakor nam javljajo, se je prijavilo do sedaj do 3000 učiteljev in učiteljic iz Hrvaške, Srbije, Vojvodine, Bosne in Hercegovine, Dalmacije in Črne gore ter okrog 1000 učiteljev iz Slovenije, ki poseti v dneh 5. 6. in 7. avgusta kongres v Ljubljani. Zbrani bodo vsi najboljši zastopniki učiteljstva iz vse države. Kongres se vrši v velikem obsegu, vsega bo torej v teh dneh nad 4000 jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani. Zato se obračamo do privatnikov, da se odzovejo apelu, radi stanovanj. Udruženje nujno potrebuje večje število privatnih prenočišč. Pozivljemo torej, da se javijo oni, ki bi oddali proti primerni odškodnini prenočišča za dni kongresa. Prijave sprejema pisarna Udruženja jugoslovanskega učit. v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje.

Ljubljanski velesemenj. — Od 1. do 10. septembra letos se bo vršil III. ljubljanski velesemenj. Uprava velesemja je storila vse, da bo ta prireditev od vseh dosedanjih najsijajnejša. Misel, da naj bi bil letošnji velesemenj naša največja narodno-gospodarska manifestacija, je naša močen odmev in široko razumevanje. Zanimanje je silno veliko. Trgovske in obrtniške zbornice v Sarajevu, Novem Sadu, Skoplju in Vel. Bečkerku organizirajo posebne posetniške vlake. Tudi iz Prage je napovedan poseben vlak. Veliko bo posetnikov iz Avstrije, Francije, Nemčije, Belgije in Italije, ki so si že rezervirali stanovanje v Ljubljani za čas velesemja. Vse to obeta razstavljačem lepe uspehe. Tudi letošnji velesemenj jim bo prinesel naročil, ki jih bodo zaposljevala mesce in mesce. Posebno naše obrtnike opozarjamo na to zanje tako ugodno priliko in jim priporočamo, da si volijo za izlozbo svojih izdelkov prostor druge vrste, ki je precej cenejši od prvega in zelo pripraven. Stroški, ki jih bodo imeli s tem, so malenkostni v primeri z dobičkom, ki jim ga bo prinesel velesemenj, saj stane kvadratni meter le 120 Din. Takega prostora je še nekaj na razpolago, vse drugo je skoro že do zadnjega kotička zasedeno. To zopet dokazuje, kako velikega pomena so ljubljanski velesemji za našo industrijo, obrt in trgovino. — Opozarjamo, da se prijavni rok z dne 20. t. m. zaključuje, nakar se bo takoj pričelo z dodeljevanjem prostorov. Zato naj

se vsak omahljivec požuri s prijavo. — Dotične tvrdke, ki so se prijavile, da zgrade na sejmišču III. ljubljanskega velesemja lastne paviljone, opozarjamo, naj z tozadevnimi deli začno čimprej in naj ne čakajo na zadnje tedne pred otvoritvijo. Takrat bodo razne stavbene in druge tvrdke tako zaposlene, da ne bo mogoče pravočasno izgotoviti drugače, kot z nadurnim delom, kar bo pa seveda vse podražilo. Čim prej kdo začne z delom, tem manjše stroške bo imel. — Velesemjski urad je izdal lične vložne listke in reklamne znamke v slov., hrv. (tudi ciril.), nem., franc., češ., ital. jeziku. Vsako naše podjetje naj bi listke prilagalo svoji korespondenci in znamke nalepljalo na zavite. Izvolite jih v ta namen zahtevati od Urada ljubljanskega velesemja, Ljubljana, Gosposvetska cesta. Tel. int. 140.

Prijavni rok za udeležbo na III. ljubljanskem vzorčnem velesemju se zaključuje dne 24. t. m., nakar se prične z razdeljevanjem prostorov. Koncem mesca julija se začne razpošiljati načrti dodeljenih prostorov. Po zaključku prijavnega roka se bo upoštevalo nove prijave samo še po razpoložljivem prostoru, katerega je malenkostno število kvadr. metrov na razpolago. Kupci iz vseh krajev se že danes številno priključajo k udeležbi, katerega bo letos velikanska. Vsi industrijalci, trgovci in obrtniki, vpošljite takoj prijavnico, da se vam rezervirajo prostori. Kupčijski uspehi so zasigurani.

Grozovita eksplozija v Kragujevcu. V nedeljo popoldne je v Kragujevcu eksplodiralo municijsko skladišče. Strašen pok in potres sta poglala ljudi v beg iz mesta. Skladišča so porušena, več hiš poškodovanih. Človeških žrtev pravijo, da ni! Če je le res! — Kako je nastala eksplozija, ako je za varnost pri nas povsod in vselej vse preskrbljeno? Eksplozije se vrše kar zaporedoma. Kmalu pride na vrsto tudi Ljubljana! — Ali je to varnost, če se radi sumljivosti iz skladišča odstranjenega municija hrani v bližini skladišč z nesumljivo municijo?

Strog zakon za železničarje zahtevajo radikalni poslanci. Ako bodo železničarji z novo pragmatiko zadovoljni ali ne, to jim je postranska stvar. Glavno je, da jih bodo imeli na špagi. — Prepričani smo, da si železničarske organizacije tega ne bodo pustile dopasti in da bodo znale ščititi koristi svojih članov. — Mi jih bomo radi podpirali. Na drugi strani pa opozarjamo našo vladu, naj se ne igra z ognjem in naj ne izigrava in ne draži trpečih ljudskih mas. Nikar naj ne uči medveda plesati na razbeženem železu, kajti navadno tudi navidez krotki medved pri prvi priložnosti odpove pokorščino.

Veliki rudniški požar v Ameriki. V rudokopu Mace je nastal velikanski požar, ki je napravil nad milijon dolarjev škode. Veliko ljudi je brez strehe.

Nahod? Glavobol? Zobobol? Trganje? Odrečejo večkrat mišice in živci? Prijetno čuvstvo kreposti prinese pravi Fellerjev Elzafluid! Najboljše hišno sredstvo, lajša bolečine, osvežuje in jača ter čez 25 let priljubljen kosmetikum za nego kože, las in ust! Veliko močnejši, izdatnejši in boljši kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino 3 dvojnat ali 1 specijalna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 specijalnih steklenic 208 dinarjev in 5 odstotkov doplatka razpošilja: lekarnar Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrž št. 357, Hrvatsko.

Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

THE REX Co., Ljubljana
Bradišče 10. • Telefon št. 268 int.
Urejevalec pisem.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
100 švic. frankov stano	1635—	1630—
100 franc. frankov	550—	550—
100 laških lir	404—	400—
100 čeških kron	280—	285—
100 nemških mark	0.04	0.03
100 poljskih mark	0.0775	0.068
100 avstrijskih kron	0.1335	0.13275
100 ogrskih kron	1.025	0.12
100 bolg. levov	84—	88—
100 dolarjev	9300—	9400—
100 angl. funtov	42500—	43300—

Razpredelnico čitajte tako: Kdor hoče kupiti n. pr. 100 švic. frankov mora dati zanje ta teden Din. 1635.—, pri tem ko bi bil plačal prejšnji teden le Din. 1630.—.

Čuriška borza.

	18. julija	10. julija
	švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo	6.29 6.06
100 franc. frankov	„	33.40 33.90
100 laških lir	„	24.80 24.80
100 čeških kron	„	17.20 17.425
100 nemških mark	„	0.0024 0.0021
100 poljskih „	„	0.0047 0.0045
100 avstrijskih kron	„	0.0081 0.0082
100 ogrskih „	„	0.0065 0.0067
100 bolg. levov	„	5.20 5.80
100 dolarjev	„	575— 579.50
100 angl. funtov	„	2637— 2640—

Kdor je hotel torej 18. t. m. kupiti na čuriški borzi n. pr. 100.— Din, je moral dati zanje 6.20 švic. franka; pred enim tednom je stalo 100.— Din le 6.06 švic. franka.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

»Pravi, da jo veže prisega in da vsled tega ne sme izdati svoje skrivnosti.«

Šef in Davis se pomenljivo spogledata. Končno reče kriminalni šef dobrohotno:

»No, Gordon, pustite vašo hčerko v miru. Je pač doživela omamljivo lep dogodek.«

»O, če bi le to bilo,« odgovori policijski narednik s čudnim naglasom.

Uradnika začudeno poslušata.

»Kaj menite s tem odgovorom?«

»Vaša mišost, moja hčerka je kmalu po svojem povratku obolela. Sedaj je seveda že zopet zdrava. Toda v svojih mrzličnih fantazijah je mnogokrat govorila o Jaku, da morem skoro trditi, da natančno ve, kje se nahaja strašni človek.«

»Ni mogoče!«

»Da, tako je. Kot morete uvideti, mñ je službena dolžnost višja kot ljubezen do lastnega otroka, zato sem vaš moral o svojih opazovanjih obvestiti.«

»Čisto pravilno, zelo hvalevredno od vas, ljubi Gordon. Vendar podatki, ki jih je vaša hči navedla v vročici, ne dokazujejo mnogo. Če sedaj noče ničesar povedati, jo k temu vendarle ne moremo prisiliti.«

»Kako pa!« vzklikne stari mož razburjeno, »ona bo in mi mora povedati golo resnico!«

»Toda če je prisegla? — Vaša hči je zelo odločna deklica!«

»In jaz sem njen oče!« odvrne goreče policijski narednik. »Poleg tega sem še nekaj zapazil, kar se mi je posebno čudno zdelo.«

»In to je?«

Ko je moja hči ozdravela, sem ji prigovarjal, da naj zopet povsod opazuje, da morda le kje naleti na lopova, ki nam je tedaj pobegnil. Ona pa je odločno odklonila, da še kedaj služi policiji za ovaduhinjo; prav nič več noče o tem slišati in odločno vztraja pri svojem molku kljub prošnjam in grožnjam.«

»Vse skupaj kljub temu še prav ničesar ne dokazuje« meni kriminalni šef. »Deklica ima vsekakor strah pred zločincem, zato trdovratno molči. Svetujem vam, da hčerke ne mučite dalje.«

Policijski narednik napravi vojaški obrat in odide iz sobe.

»Ste li vi, Davis, mnenja, da ve Molly Gordon kaj več o Jaku?«

»Možno je, toda skorogotovo ne. Deklica ima za seboj kak ljubinski doživljaj. Morda jo je celo ustrašoval kak lopov s tem, da je trdil, da je Jak. Podobni slučajji so se v zadnjem času v Londonu že večkrat pripetili.«

Kriminalni šef vzame v roke kopico spisov.

»To so poročila o umoru v Mac Donellovi hiši. Kot vam je znano, sem pri tem svoja poizvedovanja zlasti umeril tako, da ugotovim, da li je v polkovnikovo hišo zahajala kaka sumljiva oseba. Kajti, da so morale biti Jaku znane vse skrivnosti nesrečne polkovnikove soproge, dokazuje njegovo pismo, naslovljeno na polkovnika, in katerega vsebina se je v polnem obsegu izkazala kot resnična. Sedaj gre za to, kdo je tista oseba, ki je bila v stanu vse skrivnosti tako natančno odkriti? Morala je biti dobro znana z umorjenko.«

»Povsem pravilno, vaša milost.«

»In iz vseh došlih poročil izhaja, da ni zapazila niti služinčad niti kdo drugi kake sumljive osebe.«

Davis posluša z veliko pozornostjo.

»Mogel je biti le nekdo, ki je imel dostop v družbo, ki se je shajala v polkovnikovi hiši. Sedaj sem primerjal seznam povabljenecv in ugotovil, da so vsi brez izjeme pripadali najboljšim krogom. Nemo-goče je, da bi o kom izmed povabljenih sumili, da stoji v zvezi s strašnim morilcem deklet.«

Razočaran se ozre detektiv v svojega šefa.

»Da, vsi, izvzemši — enega.« —

»In ta je?« —

»Je neki lord Benton! Kot se pripoveduje, je doma iz Škotskega, ter lep, mlad in zelo bogat mož. Edino ta lord Benton je sumljiv. Nihče ga ne pozna natančneje, noben človek ne ve, kje stanuje, in po poročilih iz Škotske tam lord tega imena sploh ne živi.«

»Vaše mišljenje je tedaj — vaša milost?« —

»Da je bil dozdevni lord morilec odposlanec — morda celo Jak sam.«

Davisu zastane sapa.

»Kot morete uvideti, je Jak prav lahko mogoče, izvršiti še nadaljna grozodejstva, ker se čuti docela varnega. Tudi opis dozdevnega lorda Bentona je zelo nepopoln. Mož je imel morda tudi napačno brado, po-barvane lase in je lahko tudi na kak drug način izpremenil svojo vnanost.«

»Ali naj morda vsled tega popustimo v naših poizvedovanjih?« vpraša Davis.

»Nikakor ne. Vsekakor pa morete sami uvideti, s kako velikanskimi težavami se nam je boriti, da dobimo tega moža v roke. Pravi čudež bi bil, če bi ga mogli zgrabiti pri kakem novem zločinu. Jaz mislim, da nam more njegovo aretacijo omogočiti samo naključje.«

Kriminalni šef se dvigne s svojega sedeža in vpraša Davis:

»Ali tistih dveh sumljivih stražnikov niste več videli?«

»Ne, vaša milost. Vendar moram priznati, da zadnji čas nisem kaj dosti pazil na nju. In odkar smo uvedli pločevinaste številke, je čisto nemogoče, da bi se v policijsko postajo splazil kak nepoklicani.«

V resnici pa sedita oba dozdevna stražnika prav udobno v čakalnici policijske postaje, kjer zvesta zopet vse sploh mogoče novice. Drugi stražniki se mirno razgovarjajo z dozdevnima tovarišema. Saj pa tudi ne morejo vedeti, da sta to Jakova druga, ki sta si na lokav način pridobila vstop v policijsko postajo.

Na dnu morja.

Edvard je s skromnimi besedami sporočil prošnjo svoje ljubljene tajinstvenemu možu, ki je brez pridržka dovolil, da se sme Bessy udeležiti vožnje s Terrorjem.

Bilo je zvečer onega dne, ko je bilo treba nastopiti vožnjo. Edvard stopi v Bessyno sobo, ki že čaka nanj. Skrbno jo ogrne s težkim suknjičem.

»V morski globini je mrzlo, moj srček. Sedaj pa idiva, Jak že čaka na naju.«

Bessy se stisne k svojemu ljubimcu, vendar ne kaže nikakega sledu o kakem strahu pred predstoječo vožnjo. Molče koraka lepi par po stopnicah, ki vodijo v klet. Bessy nestrpno pričakuje, da stopi na podmornico, kjer še ni bila nikdar.

Sedaj odpre Edvard spodnja vrata. Bessy zagleda vodno gladino, razsvetljeno od električne luči, ki prodira iz Terrorja. Na gornjem ploščatem delu ponornice stoji že mož s krinko. Prijazno pokima obema, potem pa stopi v ladjo. Edvard mu sledi in podpira svojo lepo ljubico, ko stopi na ozke stopnice, ki vodijo do ploščatega dela, od koder se more priti v notranjost.

Mlada deklica je naravnost osupla od začudenja, ko vstopi v dragoceno opremljeno kajuto. Tu že čaka maskiranec na došleca.

»Ali se bojite, gospodična Wilkes?« vpraša Jak.

»Ne, saj je Edvard pri meni.«

Dobrohotno ji pokima, potem pa se obrne h govorilni cevi, ki vodi h krmarju in da nekaj navodil.

Začuje se šumenje in žvižganje.

Edvard odrine zapornico, ki pokriva nenavadno debelo stekleno ploščo, vdolano v železno steno neobičajnega vodnega vozila.

Bessy se vsede na poleg stoječi stol. Skozi stekleno ploščo prav dobro vidi na površino vode, katero razsvetljuje električna luč.

Podmornica vozi z bliskovito brzino. Ure in ure že traja nagla vožnja. Ko Edvard pove Bessy, da vozi ladija že v odprtem morju, se ji zdi kot da sanja. Razdaljo od Londona do morja je Ferror prevozil v neverjetno kratkem času. Na odprtem morju vozi s še večjo brzino.

Bessy se večkrat ozre na veliko mizo, za katero sedita maskiranec in Edvard, pozorno motreč nenavadno oblikovane instrumente, kateri jima naznačujejo smer in prevoženo razdaljo, kar vse z največjo točnostjo zaznamujeta v morskno karto.

»Smo že na cilju!« izpregovori namah tajinstveni mož. Maskiranec stopi zopet h govorilni cevi. Kratek ukaz in z začudenjem opazi Bessy, da v nekaj minutah obstane ladija na mestu.

Prav jasno vidi sedaj, da plava okrog parnika večje število z luskami pokritih morskih prebivalcev, ki s svojimi velikimi, izbuljenimi očmi začudeno štrle v električno luč. Tudi opazi deklica, da se podmornica potaplja vedno globlje in globlje. Nankrat začuti prav lahek sunek. — Teror leži nepremično na dnu morja.

Edvard stopi k svoji ljubici in jo privije k sebi.

Odgovorni urednik Anton Brandner.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Za vsa plesarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča

Tone Malgaj
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6.

!!! Pozor !!!

Nova lekarna

„Pri Križu“

v Celju, Cankarjeva cesta št. 2.

Mr. Fedor Gradišnik

priporoča bogato zalogo vseh domačih in tujih zdravil.

Oddaja zdravila na račun

vseh bolniških blagajn!

Gradbeno podjetje

Ing. ĐUKIĆ in DRUG.

Ljubljana, Bohoričeva 20.

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril v lastni hiši v Celju, Kralja Petra c. št. 33

ново parno pekarno

ter imam vedno na razpolago

prvovrstno sveže pecivo.

Postrežba solidna in točna!

Jakob Lopan,
pekovski mojster v Celju.

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

(blizu frančiškanskega mostu). 37

Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

I. JAX & SIN

Ljubljana, Gosposvetska cesta

priporoča svojo bogato zalogo:

Pisalnih strojev „Adler“

91 **šivalnih strojev**

za rodbino in obrt.

Dvokolesa:

Styria, Dürkopp, Orožno kolo (Waffenrad)

Ceniki zastoj in franko

Pozor! Gasilna društva! Gasilske diplome in razglednice

ima v zalogi H. Zupan, knjigovez, Ljubljana, Tržaška cesta šte. 24.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica

v Celju t. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.

Naznanilo!

Cenjenemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel s **1. julijem**

manufakturno in modno trgovino
od g. Karola Pajka v Celju, Kralja Petra c. 5

katero bodem dalje vodil z istimi predmeti kot dosedaj in bodem cenjene odjemalce le z dobrim blagom postregel kot n. pr.: **sukno, volneno hlačevino, modrovino, šifone, razno perilo i. t. d. in vse potrebščine za krojače in šivilje.**

Opozarjam cenj. občinstvo pri nakupu, da sem cene **znatno znižal** ter se za obilen obisk najtopleje priporočam

Postrežba solidna in točna.

Cene nizke!

Miloš Pšeničnik.

Naznanilo.

Vljudno naznanjam, da sprejemam vsa naročila za čevlje po meri in popravila vsake vrste, akoravno čevlji niso kupljeni ali izdelani pri meni, v provizoričnih prostorih na Poljanskem nasipu št. 40, II. nadstr. (stara cukrarna), kjer se nahajam z delavnico in zalogo čevljev.

Franz Szantner

specialist za ortopedična in anatomska obuvila in trgovec s čevlji
Ljubljana.

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd

Delniška glavica: Din 60,000.000.—

Rezerva: Din 32,515.000.—

Podružnice:

Bled Jesenice Metković
Cavtat Korčula Prevalje
Celje Kotor Sarajevo
Dubrovnik Kranj Split
Hercegnovi Ljubljana Šibenik
Jelsa Maribor Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzojave: **JADRANSKA.**

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Veza za Južno Ameriku:

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Ljubljana, Mestni trg 5.

O. BERNATOVIC

Konfekcijska trgovina